

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ โดยเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
- ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล
- ตอนที่ 3 การวัดและประเมินผลการศึกษา
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

คำว่า บัณฑิต ตามพจนานุกรม หมายถึง ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ คำว่า ศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน การฝึกฝนอบรม โดยความหมายรวมคำว่า บัณฑิตศึกษา (Graduate) หมายถึง การศึกษาเล่าเรียน หรือการฝึกอบรมของผู้มีปัญญาหรือนักปราชญ์ หรือการศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากคนเรียนเป็นบัณฑิตแล้ว (วิจิตร ศรีสอาน, 2523) จากความหมายดังกล่าว การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงเป็นการศึกษาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับสูงที่จัดให้สำหรับผู้มีปัญญา ปราชญ์ เข้ามาศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่เป็นบัณฑิต ซึ่งเป็นการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญา สำหรับในประเทศไทยนั้น มีการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอยู่ 3 ระดับคือ (วิจิตร ศรีสอาน, 2523)

1. ระดับประกาศนียบัตร ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ ประกาศนียบัตรชั้นสูง หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร 1 ปี
2. ระดับปริญญาโท ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร 2 ปี
3. ระดับปริญญาเอก มี 2 ประเภท คือ ปริญญาเอกด้านปรัชญา (Doctor of Philosophy (Ph.D.)) และปริญญาเอกเฉพาะสาขาวิชาชีพ เช่น Doctor of Education (Ed.D.) Doctor of Science (D.Sc.) Doctor of Engineering

(D.Eng.) ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร 3 ปี

ในต่างประเทศ มีการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระดับหลังปริญญาโทแต่ไม่ถึงปริญญาเอก เนื่องจากไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ และเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น Specialist Certificate, Graduate Diploma, Professional Diploma เป็นต้น เป็นการศึกษาถึงทางระหว่างปริญญาโทและปริญญาเอก หลักสูตรมี 2 ลักษณะ คือ

1. เรียนจบแล้วไม่สามารถเรียนต่อปริญญาเอก
2. เรียนจบแล้วสามารถเรียนต่อปริญญาเอกได้ เช่น Teachers College

ใน Columbia ผู้ที่จบ Preliminary Examination และอยู่ในระหว่างการทำ Project หรือวิทยานิพนธ์นั้นจะได้รับ Professional Diploma เพื่อนำไปประกอบอาชีพก่อนได้ ซึ่งปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งในประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในลักษณะนี้ โดยเรียกว่า ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศบางแห่งได้มีการจัดการศึกษาระดับหลังปริญญาเอกขึ้นอีกด้วย ซึ่งเรียกว่า โปรแกรมระดับหลังปริญญาเอก (Post Doctoral Program)

ชัยพร วิชชาวุธ (2523) กล่าวถึงบัณฑิตศึกษา 3 ลักษณะคือ

1. การบัณฑิตศึกษา เป็นการศึกษาที่เพิ่มเติมต่อจากระดับปริญญาตรี เพื่อให้มีความรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และมีวิธีการศึกษาไม่แตกต่างจากระดับปริญญาตรี วิทยานิพนธ์ไม่จำเป็น
2. การบัณฑิตศึกษา เป็นการสร้างและเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพเฉพาะทาง เช่น ทักษะการเป็นนักบริหารงานบุคคล เป็นนักจิตวิทยาคลินิกเด็ก ฯลฯ การฝึกปฏิบัติมีความจำเป็นมากที่สุด วิทยานิพนธ์ไม่มีความจำเป็น ถ้าหากจะให้ทำวิทยานิพนธ์ก็เพื่อให้เรียนรู้กระบวนการเพื่อจะได้สามารถ "อ่าน" และติดตามผลงานวิจัยในวิชาชีพของตน
3. การบัณฑิตศึกษา เป็นการศึกษาเพื่อผลิตนักวิจัยและนักวิชาการในแต่ละสาขาวิชา วิทยานิพนธ์เป็นหัวใจของการบัณฑิตศึกษา เพราะเป็นการทดสอบความสามารถในการวิจัยและการวิจารณ์

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2526) ได้กล่าวถึง การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาว่าโดยทั่ว ๆ ไป จะแบ่งเป็น 2 สายใหญ่ ๆ คือ

1. สายวิชาการ (Academic) มีเป้าหมายในการผลิตบุคลากรหลัก คือ ผลิต

ผู้สอนในมหาวิทยาลัย (College Teacher) และผลิตนักวิจัยหรือนักวิชาการ (Researcher or Scholar) ดังนั้น โปรแกรมในสาขานี้จึงเน้นหนักด้านการวิจัยเป็นสำคัญ หรือการวิจัย ผสมกับการเรียนรายวิชา ทั้งนี้เพื่อเป็นการบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ และสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่าง ๆ ปรึญญาที่ได้รับโดยเฉพาะปริญญาเอก คือ Doctor of Philosophy (Ph.D.)

2. สาขาวิชาชีพ (Professional) มีเป้าหมายในการผลิตผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะทาง (Specialist) โปรแกรมในสาขานี้จะเน้นหนักด้านการฝึกฝนหาความชำนาญเฉพาะสาขา ไม่เน้นการวิจัยเหมือนสายวิชาการ ปรึญญาที่ได้รับมักจะเป็น Professional Degree เช่น ปรึญญา Ed.D. ทางการศึกษา

การจัดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย โดยทั่วไปจัดเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับประกาศนียบัตร ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน เช่น ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ ประกาศนียบัตรชั้นสูง หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นหลักสูตรที่จบเบ็ดเสร็จในตัวหลักสูตรเอง ใช้เวลาประมาณ 1 ปีการศึกษา ในปัจจุบันนี้มีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรน้อยมาก จะยังคงมีอยู่ในส่วนของสาขาวิชาชีพเฉพาะเท่านั้น เช่น สาขาวิชาแพทยศาสตร์ ซึ่งมีเปิดขยายเพิ่มขึ้น และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ซึ่งยังคงมีอยู่บ้างในกลุ่มบริหารธุรกิจ เป็นต้น

2. ระดับปริญญาโท เป็นการศึกษาในระดับที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก วัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทนี้ มีความเป็นมารวดเร็วมาก ในเชิงปริมาณ ทั้งจำนวนผู้เรียน จำนวนสาขาวิชาที่เปิดและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาที่มีผู้เรียนมากที่สุด (หรือสามารถรับเข้าศึกษาได้มากที่สุด) ตั้งแต่ระยะแรกจนถึงปัจจุบัน คือ สาขาสังคมศาสตร์ ขณะนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ได้เปิดสอนระดับปริญญาโทเกือบทุกสถาบัน แม้แต่มหาวิทยาลัยเปิดทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชก็ได้เริ่มดำเนินการเปิดสอนระดับปริญญาโทเช่นกัน

3. ระดับปริญญาเอก การศึกษาระดับนี้ได้มีการเปิดสอนมานานพอสมควรและขยายตัวค่อนข้างเร็ว ในระยะแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 และระยะที่ 5 ผู้ศึกษาในระดับนี้ จำนวนกว่าครึ่งศึกษาในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การศึกษาระดับปริญญาเอกมีสถาบันที่เปิดสอนอยู่ 5 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ และสถาบัน

เทคโนโลยีประจอบเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

เมื่อพิจารณาลักษณะการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะพบว่าการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีลักษณะแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในระดับนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ทั่วไปบางอย่างร่วมกัน ซึ่ง วิจิตร ศรีสอน (2523) ได้สรุปไว้ว่ามี 4 ลักษณะคือ

1. การศึกษาที่มุ่งเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) และมีจุดมุ่งหมายหลักที่จะเสริมสร้างความรู้เชิงลึกซึ่งในสาขาใดสาขาหนึ่ง เพื่อเป็นผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

2. การศึกษาที่มุ่งเน้นการวิจัยค้นคว้า (Research Oriented) โดยการทำการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และศึกษารายวิชาต่าง ๆ เพียงเพื่อเสริมความรู้ในการทำวิจัยนั้น

3. การศึกษาที่มุ่งเน้นเรื่องวิชาชีพโดยเฉพาะ (Professionalization) เพื่อยกฐานะทางวิชาชีพ และผลิตผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการในวิชาชีพ

4. การศึกษาที่มุ่งสร้างนักวิชาการที่มีขีดความสามารถทางวิชาการสูง (Scholarship) เพื่อเป็นผู้นำทางวิชาการในสาขาของตนได้

การจัดการศึกษาในระดับนี้ จึงเป็นการจัดการศึกษาในระดับสูง สำหรับผู้ที่มีความรู้เฉพาะสาขาเข้ามาศึกษาให้มีความรู้ที่ลึกซึ้งเชี่ยวชาญยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาความรู้ที่มีอยู่เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงมีปรัชญาและวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่ง กานดา ณ ถลาง (2522) ได้กล่าวถึง หลักปรัชญาทั่วไปของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาว่าไม่ควรเป็นการถ่ายทอดวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องปลุกคนขึ้นมา (Arouse the whole man) และให้พลังกำลังความคิดแก่เขา ให้เขาสนใจที่จะแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะของเขา ดังนั้นความเป็นตัวของตัวเอง ความมีเอกลักษณ์ ความลึกซึ้งในการเสาะแสวงหา และความตื่นตัวทั้งหลายจึงเป็นคุณลักษณะประจำของบัณฑิตศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ประชุมสุข อ้าวอ้าว (2523) ที่กล่าวว่า การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาที่ตั้งเดี่ยว ลึกซึ้ง เป็นความชำนาญพิเศษ เป็นขบวนการถ่ายทอดความคิดสืบเสาะแสวงหาวิชาการที่บริสุทธิ์ และปลุกคนเข้าสู่สภาวะที่เป็นเลิศในวิถีทางแห่งปัญญา

นิพนธ์ ศศิธร (2524) กล่าวถึงปรัชญาของบัณฑิตศึกษาว่า ควรมีลักษณะผสมผสานระหว่างปัญญาและความรู้ที่สูงส่ง หรือคำดั่งลึกซึ้ง (Vertical) กับการมองเห็นเห็นภาพของสาขาอื่น ๆ ด้วย (Versatile) ดังที่ สุนทร อมรวิวัฒน์ (2529) ให้ความเห็นเห็นว่า ผู้ที่

ได้รับการศึกษาระดับนี้ควรจะเป็นผู้เปลี่ยนแปลงสังคมได้ เป็นนักวิชาการเป็นนักแสวงหาข้อมูล เป็นนักคิด นักทำ รวมทั้งเป็นผู้รู้แจ้ง เห็นจริงในข้อมูลต่าง ๆ

นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาว่า เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2533) และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาดังต่อไปนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2533)

1. เพื่อสนองความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชานั้น ๆ
2. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยผลการวิจัยค้นคว้า เป็นปัจจัยสำคัญและส่งเสริมประสิทธิภาพการสอน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการในระดับสูง และเป็นผู้มีจริยธรรม

จากความหมาย ปรัชญา และวัตถุประสงค์ ของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในระดับสูงสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ในระดับปริญญาตรี เป็นต้นไป เข้ามาศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความคิดของตนในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้มีความลุ่มลึกและลึกซึ้ง โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาในลักษณะการเสาะแสวงหาการค้นคว้า การวิจัย อันเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้ใหม่ และความก้าวหน้าทางวิชาการ ทั้งนี้การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผู้นำทางความคิด มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในระดับสูง เพื่อก้าวไปสู่ภาวะแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการและวิชาชีพ

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ที่รับผิดชอบเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ซึ่งในขณะนั้น มหาวิทยาลัยมหิดลยังมีชื่อว่า "มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์" และวิชาที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ก็เป็นวิชาด้านการแพทย์เป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในคราวนั้นก็เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแพทย์ และการกระจายแพทย์ในประเทศ

ไทยด้วยการทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิต อบรม ให้การศึกษาแก่อาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อที่จะสร้างและส่งเสริมสมรรถภาพของมหาวิทยาลัยในด้านการผลิตอาจารย์ประจำให้มีมาตรฐานทางวิชาการอย่างสูงภายในประเทศ และเพื่อผลิตผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์สาขาต่าง ๆ ให้มีคุณภาพที่เหมาะสม ดังนั้นบัณฑิตวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นในคราวนั้น จึงมีหน้าที่และจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ให้การศึกษอบรมและผลิตอาจารย์ที่มีคุณภาพดีและปริมาณพอแก่ความต้องการให้แก่โรงเรียนแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร ที่ตั้งขึ้นใหม่ ตลอดจนปรับปรุงส่งเสริมเพิ่มปริมาณและคุณภาพของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยทั่วไปที่มีอยู่แล้วในขณะนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ช่วยเหลืออบรม ปรับปรุงคุณวุฒิ และสมรรถภาพของแพทย์ของทางราชการ และแพทย์ที่ปฏิบัติงานเป็นอิสระ รวมทั้งเภสัชกร ทันตแพทย์ ที่กำลังบริการประชาชนอยู่ในขณะนั้น ให้มีความรู้ทันสมัยและเหมาะสมเพื่อจะได้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้นเท่าที่จะทำได้

3. ช่วยวิจัยปัญหาการแพทย์และการสาธารณสุขต่าง ๆ โดยเฉพาะที่มีความสำคัญแก่ประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (มหาวิทยาลัยมหิดล บัณฑิตวิทยาลัย, 2534)

ปัจจุบัน บัณฑิตวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ สังคมศาสตร์ ในแต่ละระดับการศึกษาดังต่อไปนี้

ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 48 สาขาวิชา

ระดับปริญญาโท จำนวน 64 สาขาวิชา

ระดับปริญญาเอก จำนวน 19 สาขาวิชา

และในปีการศึกษา 2534 บัณฑิตวิทยาลัยได้รับนักศึกษาเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 948 คน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอก 15 คน ระดับปริญญาโท 553 คน ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 380 คน ปัจจุบันมีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งสิ้น 2,431 คน โดยจำแนกเป็นระดับปริญญาเอก 146 คน ระดับปริญญาโท 1,905 คน และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 380 คน (มหาวิทยาลัยมหิดล บัณฑิตวิทยาลัย, 2534)

การวัดและประเมินผลการศึกษา

ความหมายของการวัดและประเมินผลการศึกษา

Good (1959) กล่าวถึง คำว่า การวัดผล การประเมินผล ว่าบางครั้งใช้แทนความหมายในแง่ของกระบวนการวัดและประเมินผล แต่โดยแท้จริงแล้วสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน การวัดผล (Measurement) เป็นการเปรียบเทียบปริมาณเพื่อแสดงค่าเป็นตัวเลข ซึ่งแตกต่างกับการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจความสำคัญของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งกับปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่ง โดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ความหมายดังกล่าวนี้คล้ายคลึงกับที่ Guilford (1954) ได้พยายามไว้ว่า การวัดผลเป็นการจัดค่าตัวเลขให้แก่วัตถุหรือเหตุการณ์ โดยมีกฎเกณฑ์ ส่วนการประเมินผลเป็นการตัดสินค่านิยมของการกระทำ ดังนั้นการวัดผลจึงเป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาในการตัดสินใจ (Marshall, 1972 อ้างถึงใน วิวัฒน์ กระจู, 2534) และเป็นการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลข้อความ หรือข่าวสารอย่างเป็นระบบ (Smith and Adams, 1966) หรือเป็นกระบวนการในการกำหนดจำนวนให้กับแต่ละสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล (Ebel, 1965) เพื่อบอกคุณลักษณะของคนที่ได้พัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวางจากการให้การศึกษา โดยจะบอกคุณลักษณะได้ 2 วิธี คือ (Thorndike, 1972)

1. การบอกคุณลักษณะด้วยการทดสอบ
2. การบอกคุณลักษณะด้วยการสังเกตพฤติกรรม

จากความหมายและนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นเรื่องของกระบวนการที่ต่อเนื่องกันและจะต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา การวัดผลเป็นกระบวนการในการกำหนดค่าของสิ่งที่จะวัดเป็นตัวเลข สัญลักษณ์หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะของสิ่งที่วัดออกมาในรูปปริมาณ โดยอาศัยเครื่องมือในการวัด ส่วนการประเมินผลเป็นเรื่องของการตัดสินใจ การประเมินคุณค่า หรือจัดอันดับสิ่งที่จะวัดโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาอย่างมีระบบ การประเมินผลจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงมาจากการวัดผล และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการวัดผล จากความหมายดังกล่าวนี้ การวัดและการประเมินผลจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 3 สิ่ง คือ สิ่งที่จะวัด เครื่องมือที่จะใช้ในการวัด และเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตัดสิน

จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

ก่อนที่ผู้สอนจะทำการวัดและประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนจะต้องทราบจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวัดก่อนว่ามีเป้าหมายอย่างไร จึงจะสามารถดำเนินการวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น ชาวาล แพร์ตกล (2508) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการวัดผลว่ามี 5 ประการ คือ เพื่อจัดประเภท เพื่อวินิจฉัย เพื่อเปรียบเทียบ เพื่อพยากรณ์ และเพื่อประเมินค่า สำหรับการวัดผลเพื่อประเมินค่านี้ จะรวมถึงการประเมินหลักสูตรแบบเรียนและการสอนด้วย มิใช่ประเมินตัวผู้สอนเท่านั้น บัญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ (2519) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ ชาวาล แพร์ตกล กล่าวไว้ คือ เพื่อคัดเลือก เพื่อประเมินพัฒนาการ เพื่อจูงใจการเรียนและเพื่อรักษามาตรฐานสำหรับผู้สอน วัณญา วิศาลาภรณ์ (2522) กล่าวว่า การวัดผลมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างสะดวกและง่ายดาย เนื่องจากการวัดผลจะช่วยวิเคราะห์ถึงสาเหตุข้อบกพร่องของการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอน เนื่องจากการวัดผลจะช่วยตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดประสบการณ์หรือพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือไม่ เพื่อช่วยในการแนะแนว โดยการทดสอบเพื่อค้นหาความสามารถเฉพาะตัว เพื่อส่งเสริมหรือให้การช่วยเหลือและเพื่อการจัดชั้นเรียน และการศึกษาต่อ สำหรับทางด้านจิตวิทยา Thorndike and Hagen (1969) กล่าวว่า การวัดผลมีจุดประสงค์เพื่อวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยา 2 ประการคือ

1. วัดว่าบุคคลสามารถทำอะไรได้บ้าง (What a person can do) ได้แก่ การวัดความถนัด (Aptitude) และการวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement)
2. วัดว่าบุคคลจะทำอะไรต่อไป (What the person will do) เป็นการวัดเพื่อพยากรณ์ หรือวัดบุคลิกภาพ ความรู้สึกของบุคคล เช่น ทศนคติ ความสนใจ

นอกจากนี้ อุตุมพร จามรมาน (2530) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาว่า มี 3 ด้านคือ นุทธิ จิตต และพลังทักษะ และการศึกษาจะทดสอบว่า ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวหรือไม่ต้องมีการทดสอบ ตรวจสอบ และการวัด ซึ่งอาจจะแสดงออกมาในรูปข้อสอบหรือข้อคำถาม ดังนั้นวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนจึงเกี่ยวพันกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน ผู้สอน การทดสอบ และการวัด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนทราบวิธีการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถขอปรับเปลี่ยนแปลงรายการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตน โดยการตกลงในกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน ทั้งนี้ผู้สอนนิยมเสนอในรูปของแนว

การสอน (Course Outline) พิมพ์แจกผู้เรียนในแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต ชื่อผู้สอน วันเวลาสถานที่เรียน เนื้อหาสาระของวิชาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร วัตถุประสงค์ของวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การแบ่งเนื้อหาสาระ (Content) ออกเป็นหน่วยย่อยซึ่งระบุกิจกรรมและสื่อวัสดุช่วยการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน ข้อตกลงอื่น ๆ (ได้แก่ กำหนดการส่งรายงาน สอบไล่ การตัดสิ้นเกรด) และเอกสารอ้างอิงหรือตำราที่ต้องการให้ผู้เรียนค้นคว้า

2. การแปลงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยผู้สอนต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใด และให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง

3. การกำหนดเครื่องมือวัดผลการเรียน ซึ่งมีหลายประเภทคือ แบบทดสอบ ความรู้ความสามารถด้านสมองที่ครูสร้างขึ้น แบบวัดความรู้สึก อารมณ์ ทักษะจิต ความสนใจ บุคลิกภาพ แบบสังเกตการปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดงความประพฤติกิ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบทดสอบมาตรฐาน

4. การให้การทดสอบและการรวบรวมข้อมูล การทดสอบมีหลายแบบคือ สอบรายบุคคลทีละคน (สอบปากเปล่าหรือเขียนตอบ) เพื่อวัดความสามารถเฉพาะตัว และการสอบเป็นกลุ่มเพื่อการทำงานกลุ่ม คณะหน้าที่ให้เป็นของกลุ่ม สำหรับการรวบรวมข้อมูลอื่นที่ไม่ใช่การทดสอบมี 2 ระยะคือ ระยะระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้เห็นปัญหาในการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยให้แก้ไขได้ทัน และระยะสิ้นสุดการเรียนการสอน เป็นการสรุปผลการเรียนการสอน ตลอดช่วงเวลาที่มีการเรียนการสอน เป็นการขมวดผลการเรียนของนิสิต และผลการสอนของอาจารย์

5. การจัดกระทำข้อมูล เพื่อการประเมินผล 3 ลักษณะคือ การประเมินบุคคลเป็นรายๆ เช่น ความสามารถในการเรียนของนิสิตแต่ละคน การประเมินนิสิตเฉพาะกลุ่มเพื่อสรุปอ้างอิงไปสู่กลุ่มใหญ่ และเป็นข้อมูลที่บอกประเภท ลำดับที่ หรือบอกช่วง

การจัดกระทำข้อมูลสำหรับบุคคลแต่ละคน โดยเทียบกับเกณฑ์หรือกลุ่มเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง การจัดกระทำสำหรับบุคคลเป็นกลุ่ม เพื่อให้เห็นภาพรวมว่าโดยเฉลี่ยเป็นอย่างไร คณะกรรมการเกาะกลุ่มกันอย่างไร ซึ่งอาจจะใช้สถิติภาคบรรยายช่วย แต่ถ้าต้องการอ้างอิงผลจากกลุ่มตัวอย่างไปหากกลุ่มประชากร อาจใช้เทคนิคสถิติสรุปอ้างอิงตามความเหมาะสมของข้อมูล เช่น ข้อมูลที่จัดเป็นช่วงใช้มีขนิมเลขคณิต ข้อมูลบอกลำดับที่

ใช้มาตรฐาน ข้อมูลบอกประเภทใช้ฐานนิยม

6. การตัดเกรด หลังจากรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดกระทำคะแนนรวมของผู้เรียนแต่ละคนแล้ว จะเป็นการพิจารณาให้เกรด ซึ่งอาจจะทำเฉพาะผลการเรียนแต่ละครั้ง โดยให้เกรดในการสอบย่อยแต่ละครั้ง หรือให้เกรดคนที่ทำส่ง และการให้เกรดในตอนท้ายของบทเรียนหรือหลักสูตร

จากจุดประสงค์ดังกล่าว การวัดและประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องจัดกระทำอย่างเป็นขั้นตอนมีกระบวนการที่แน่นอนในการวัดและประเมินผลการศึกษา นุญธรรม กิจปริดาบรสิทธิ (2533) ได้จัดลำดับขั้นตอนของการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ แล้วเขียนให้อยู่ในรูปวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. เลือกสถานการณ์ ประสบการณ์ ปัญหา หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกตามจุดมุ่งหมาย โดยพยายามเลือกให้ครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด
3. เขียนข้อสอบจากสถานการณ์ ประสบการณ์ ปัญหา และกิจกรรมนั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการตามจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้ผู้เขียนข้อสอบต้องคัดเลือกเครื่องมือวัดหรือชนิดข้อสอบ และวิธีดำเนินการวัดให้สอดคล้อง เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดให้มากที่สุด
4. ดำเนินการสอบวัด โดยกำหนดเวลาสอบให้พอเหมาะ เพื่อให้ผู้สอบได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่
5. กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนให้ชัดเจนและมีความหมาย รวมทั้งวิธีการรายงานผลว่าเป็นอย่างไร เป็นร้อยละ หรือระดับคะแนน (Grade)
6. ตรวจสอบข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อหาคุณภาพด้านความยากและอำนาจจำแนก
7. นำผลการสอบและผลการวิเคราะห์ข้อสอบมาอภิปรายร่วมกับผู้เรียนเพื่อเป็นผลย้อนกลับ หากจุดบกพร่องของผู้สอบ และเพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัย ความชัดเจนของข้อสอบ
8. ปรับปรุงข้อสอบ จากผลการวิเคราะห์ และการอภิปรายข้อสอบจะสามารถนำไปพิจารณาปรับปรุงข้อสอบ เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพดีไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ดังนั้นการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสอดคล้องหรือตรงกับจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการได้ โดยมีขั้นตอนการวัดอย่างมีระบบ มีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้และในการวัดและประเมินผลการศึกษานั้น มีสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ (บุญเชิด วิทยุอนันตพงษ์, 2519)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินผลให้ชัดเจนที่สุด
2. เลือกเครื่องมือให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวัด
3. พยายามใช้เทคนิคการวัดหลาย ๆ วิธี
4. ศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของเครื่องมือวัดแต่ละชนิด เพื่อให้ใช้ได้ถูกวิธี
5. ระมัดระวังความผิดพลาด หรือความคลาดเคลื่อนของคะแนนที่อาจเกิดขึ้นในการวัด อันเนื่องมาจากธรรมชาติของสิ่งที่จะวัดถ้าเป็นนามธรรม และมีองค์ประกอบซับซ้อน มักจะมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น คุณภาพของเครื่องมือและตัวผู้วัดเอง ถ้าขาดความชำนาญในการใช้เครื่องมือก็อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน
6. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดระดับมาตราอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งเป็นการวัดที่บ่งบอกคุณสมบัติเท่านั้น การที่ผู้เรียนได้ศูนย์คะแนน มิได้หมายความว่าไม่มีความรู้เลย แต่เป็นเพราะทำข้อสอบไม่ได้ หรือข้อสอบยากเกินไป
7. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม ไม่มีเครื่องมือใด ๆ ที่จะทำการวัดได้ตรง ๆ การวัดผลจึงต้องอาศัยการนิยามพฤติกรรมของแต่ละสมรรถภาพ แล้วจึงวัดพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาเป็นคะแนนเพื่อแปลความหมายว่า มีสมรรถภาพนั้น ๆ สูงต่ำเพียงใด
8. การวัดผลการศึกษามีความคลาดเคลื่อน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการนิยามพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องครอบคลุมหรือเครื่องมือไม่มีคุณภาพ ดังนั้นคะแนนที่วัดได้ (Observed Score) จึงประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คะแนนจริงกับคะแนนคลาดเคลื่อน (True and error score) และความคลาดเคลื่อนจะมีอยู่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่วัด เครื่องมือวัดและตัวผู้วัดเอง
9. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดในลักษณะสรุปอ้างอิง เนื่องจากการวัดผลการศึกษานั้นเราวัดทางพฤติกรรมการแสดงออก ด้วยการวิเคราะห์กลุ่มของพฤติกรรมอย่างละเอียดเป็นมวลพฤติกรรมหรือประชากรของพฤติกรรมทั้งหมด แล้วจึงสุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่เป็นตัวแทนที่ได้ออกมาทำการวัดผล การวัดนี้จึงเป็นการสรุปอ้างอิงสู่มวลพฤติกรรมทั้งหมดของสมรรถภาพนั้น ๆ

ประเภทของการประเมินผล

การประเมินผลมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยทั่วไปจำแนกประเภทของการประเมินผลตามระบบของการวัดผลออกเป็น 2 ประเภทคือ การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Evaluation) และการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Evaluation) การประเมินผลแบบอิงกลุ่มเป็นการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งกลุ่มที่ทดสอบด้วยเครื่องมือวัดผลชนิดเดียวกัน โกวิท ประวาลพฤษ์ (2523) กล่าวว่า การประเมินผลแบบนี้จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับการสัมฤทธิ์ผลของระดับคะแนนต่าง ๆ ที่อยู่ตามเส้นโค้งของการแจกแจงปกติ สำหรับการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ เป็นวิธีการพิจารณาตัดสินว่าผู้เรียนแต่ละคนประสบผลสำเร็จในพฤติกรรมแต่ละอย่างตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของการสอนหรือไม่ โดยไม่นำคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนไปสัมพันธ์หรือเปรียบเทียบกับคะแนนของผู้เรียนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gronlund (1978) ที่กล่าวว่า การประเมินผลแบบอิงกลุ่มเป็นการตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน หรืออาจเปรียบเทียบได้หลาย ๆ กลุ่ม ส่วนการวัดผลแบบอิงเกณฑ์เป็นการตัดสินว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถเท่าใด โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

Bloom (1971) ได้จำแนกการประเมินผลตามบทบาทที่ต้องใช้ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลในขณะที่ดำเนินการสอนแต่ละหน่วยการสอน เพื่อวัดระดับความรู้และค้นหาคำจุดที่ผู้เรียนยังบกพร่องหรือยังไม่รอบรู้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
2. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนรายวิชานั้น หรือกลางเทอม หรือสิ้นปี การประเมินผลนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้เกรด
3. การประเมินผลวินิจฉัย (Diagnostic Evaluation) เป็นการประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนเพื่อค้นหาว่าผู้เรียนบกพร่องตรงไหน ควรจะแก้ไขซ่อมเสริมตรงไหน ก่อนที่จะเริ่มสอนในบทเรียนต่อไป

ดังนั้นสรุปได้ว่า การประเมินผลแบบอิงกลุ่มเป็นการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนของบุคคลภายในกลุ่มเพื่อหาความแตกต่างระหว่างผู้เรียนกับกลุ่ม ส่วนการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์เป็นการเปรียบเทียบผลหรือคะแนนของผู้เรียนแต่ละบุคคลกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อตัดสินว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรอบรู้หรือไม่ ฉะนั้นการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์จึงเหมาะสมสำหรับการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) และการประเมินผลวินิจฉัย (Diagnostic Evaluation) ส่วนการประเมินผลแบบอิงกลุ่มจะเหมาะสมสำหรับการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เพื่อพิจารณาตัดสินให้เกรด หรือเพื่อจัดอันดับความสามารถ ทั้งนี้ในการประเมินผลแต่ละครั้ง ผู้สอนจะต้องใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวัดแต่ละรายวิชา อาทิ รายวิชาที่มีลักษณะปฏิบัติการ วิชา ๒๕๒๙ ได้อ้างแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลว่า องค์ประกอบที่นำมาตัดสินคะแนนควรประกอบด้วยการวัดที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการพัฒนาการเคลื่อนไหวการทำงานของกล้ามเนื้อ ทักษะในการใช้มือ ผู้สอนควรทดสอบเกี่ยวกับความสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ทักษะของกิจกรรมประเภทต่าง ๆ สมรรถภาพทางกาย ความสามารถด้านกลไก และความสามารถในการเล่น
2. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการพัฒนาด้านสติปัญญา การระลึกได้ (Recall) การจำได้หรือการรู้จัก (Recognition) การวัดด้านนี้ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไก หลักการเคลื่อนไหว กฎ กติกา ความปลอดภัย การสร้างสมรรถภาพตลอดจนประวัติของกิจกรรมต่าง ๆ
3. จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยความสนใจ ทศนคติ ความซาบซึ้ง ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความร่วมมือ ความสามารถในการปรับตัว การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการวัดลักษณะทางสังคมนี้ วิธีที่ดีที่สุดคือ การสังเกตของผู้สอนและผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนประเมินคุณค่าของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น

นอกจากองค์ประกอบ 3 ส่วนนี้แล้ว ในการประเมินผลหรือการตัดสินระดับคะแนน (เกรด) มีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจนำมาพิจารณาคือ ความพยายาม เวลาเรียน การพัฒนาความสนใจ เพื่อให้ผลการประเมินถูกต้องสามารถจำแนกผู้เรียนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด มีความผิดพลาดน้อยที่สุด

เครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษา

เครื่องมือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการวัดและประเมินผลผู้สอนต้องเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน อุกุมพร จามรมาน (2530) ได้จำแนกประเภทของเครื่องมือที่สร้างตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแต่ละด้านดังนี้

1. นพุทธิปริเขต (Cognitive Domain) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบมาตรฐาน แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์
2. จิตตปริเขต (Affective Domain) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบวัดความรู้สึก ความสนใจ ทศนคติ บุคลิกภาพ
3. พลังทักษะปริเขต (Psycho-Motor Domain) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเภทนี้จะสอดคล้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลภาคปฏิบัติ ซึ่ง กมล สุกประเสริฐ (2529) กล่าวถึงว่าเป็นการวัดในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะการวัดนั้นจะเป็นการวัดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (Formative Evaluation) หรือวัดเพื่อประเมินผลรวม (Summative Evaluation) การวัดเช่นนี้ไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้วิธีการสังเกตได้ และควรจะใช้ควบคู่กันกับเครื่องมือวัด เช่น แบบสำรวจรายการ (Checklist) และการจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scales) นอกจากนี้ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2527) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการศึกษาอีก 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่เป็นแบบสอบและเครื่องมือที่ไม่เป็นแบบสอบ

1. เครื่องมือที่เป็นแบบสอบ ได้แก่ ข้อสอบรายบุคคลหรือข้อสอบกลุ่มข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นเองหรือข้อสอบมาตรฐาน ข้อสอบปากเปล่าหรือข้อสอบข้อเขียน ข้อสอบวัดความสามารถและทักษะ (Mastery test) หรือข้อสอบวัดความคล่องในการทำข้อสอบ (Speed test) ข้อสอบที่ใช้ในการเขียนสอบหรือข้อสอบปฏิบัติ ข้อสอบวัดความพร้อมหรือข้อสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง และข้อสอบจัดบุคคลเข้ากลุ่ม (Placement test) จึงเป็นข้อสอบที่ใช้ตรวจสอบทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน

2. เครื่องมือที่ไม่เป็นแบบสอบ ได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การบันทึกพฤติกรรม เครื่องมือวัดทางสังคม การเรียงอันดับและวิธีประมาณค่า

สำหรับเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ วิริยา ญุฑิย (2529) ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แบบทดสอบหมายถึงแบบ (form) หรือเครื่องมือ (tool) หรือกระบวนการสำหรับวัดความสามารถ ความสัมพันธ์ หรือความสนใจของบุคคลที่แสดงออกมา แบบทดสอบนี้ใช้วัดในสิ่งที่เราไม่สามารถวัดโดยตรงได้และจะวัดได้เมื่อบุคคลแสดงผลหรือกระทำออกมา ก่อน

แบบทดสอบในการวัดผลการศึกษา นั้น สามารถแยกได้ 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (teacher-made test) ผู้สอนจะสร้างขึ้นเองเพื่อใช้กับผู้เรียน มีลักษณะดังนี้

- 1.1 เหมาะสมกับหน่วยการสอนที่ผู้สอนกำหนดเนื้อหาและความยากง่ายไว้
- 1.2 การสร้างแบบทดสอบนั้น วิธีการ เครื่องมือ และการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของผู้สอน โดยอาศัยความเที่ยงตรงจากหลักสูตรเป็นเกณฑ์
- 1.3 แบบทดสอบอาจจะไม่เป็นไปตามคะแนนมาตรฐานของส่วนการศึกษานั้น ๆ แต่เป็นคะแนนที่ผู้สอนรวบรวมไว้ตลอดปี และสร้างคะแนนมาตรฐานขึ้นใช้เอง
- 1.4 เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นได้เร็ว ดังนั้นวิธีการอาจจะไม่ดีเท่ากับแบบทดสอบมาตรฐาน
- 1.5 ไม่เหมาะกับการนำไปใช้สำหรับผู้สอนคนอื่น ๆ เหมาะสำหรับใช้เฉพาะในส่วนการศึกษานั้น ๆ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized test) หมายถึง แบบทดสอบที่มีวิธีการ เครื่องมือ และการให้คะแนนคงที่ สามารถนำไปใช้ทดสอบ ต่างสถานที่ ต่างเวลาได้ การสร้างต้องออกข้อสอบหลาย ๆ ข้อ ทำการทดสอบกับคนเป็นจำนวนมาก นำข้อสอบกลับมาวิเคราะห์ โดยเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีคุณภาพไว้ แบบทดสอบมาตรฐานนี้จะมีวิธีการใช้ เครื่องมือและการให้คะแนนที่คงที่ มีความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อถือได้ (Reliability) และมีเกณฑ์ปกติ (Norm)

นอกจากนี้ อุทุมพร จามรมาน (2530) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ควรวัดผลการเรียนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน

คือ ด้านพุทธิ (Cognitive) จิตต (Affective) และพลังทักษะ (Psycho-motor) ที่ผู้เรียนได้แสดงออกมาหลังการเรียนรู้ โดยได้รับการระบุอย่างชัดเจนและเจาะจง

2. การสร้างแบบทดสอบควรจะสัมพันธ์เนื้อหาวิชาบางหน่วยมาเขียนข้อสอบ และควรสัมพันธ์ให้มากพอที่จะเป็นตัวแทนของผลการเรียนและเนื้อหาที่กำหนด

3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ควรสอดคล้องกับประเภทของข้อสอบและความต้องการในการวัดผลการเรียน เพื่อให้สามารถกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียน ตอบสนองออกมา ซึ่งมี 2 ประเภทคือ

3.1 ประเภทให้ผู้เรียนตอบเองได้แก่ แบบทดสอบอัตนัยสมบูรณ์ แบบทดสอบอัตนัยภายใต้ข้อกำหนด แบบตอบสั้น ๆ แบบเติมให้สมบูรณ์

3.2 ประเภทให้คำตอบมาและผู้เรียนเลือกตอบ ได้แก่ แบบผิด-ถูก จับคู่ เลือกตอบ

4. แบบทดสอบควรเหมาะสมกับการใช้ เช่น เพื่อวัดความรู้ก่อน-หลังการเรียน เพื่อระบุความรอบรู้ของผู้เรียน เพื่อหาจุดอ่อน-จุดแข็งของผู้เรียน และเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียน

5. แบบทดสอบควรมีความเที่ยงสูงและการแปลผลควรทำอย่างระมัดระวัง

นอกจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ซึ่งผู้สอนนิยมใช้ในการวัดผลการเรียน แล้วเครื่องมือที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ร่วมในการวัดและประเมินผลผู้เรียน คือ เครื่องมือวัดทางด้านจิตตปริเขต ได้แก่ แบบวัดทางจิตวิทยา เพื่อวัดทัศนคติต่อวิชาและผู้สอน บุคลิกภาพ ค่านิยม ความถนัด โดยส่วนใหญ่เครื่องมือเหล่านี้จะมีผู้สร้างไว้ และเครื่องมือวัดทางด้านพลังทักษะปริเขต ได้แก่ แบบสังเกตตามพฤติกรรม และแบบบันทึกพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชาที่มีลักษณะปฏิบัติการของ จรินทร์ อานันรัตน์ (2519) ได้เสนอแนะวิธีการวัดผลเพื่อการประเมินผลทางผลศึกษาว่า ควรพิจารณาจากการวัดหลาย ๆ ด้านคือ

1. วัดโดยการให้ปฏิบัติ (Performance Test) โดยให้ผู้เรียนทดสอบปฏิบัติ ในกิจกรรมที่ผู้สอนต้องการทราบ เพื่อดูความสามารถและความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอน

2. วัดโดยการทดสอบข้อเขียน (Written Test) เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ ข้อสอบที่ใช้อาจเป็นแบบทดสอบปรนัย อัตนัย หรือทั้งสองอย่างผสมกัน

3. วัดโดยใช้เครื่องมือในการวัด ได้แก่ การทดสอบสมรรถภาพทางกาย

(Physical Fitness Test)

4. วัดโดยการสอบปากเปล่า (Oral Test) เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจทัศนคติ เป็นรายบุคคล ตามหัวข้อเรื่องที่ต้องการทราบในสิ่งที่สอนไปแล้ว การสอบปากเปล่านั้น ควรเตรียมคำถามเป็นข้อ ๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความแน่ใจ และควรเตรียมคำถามไว้จำนวนมากพอเพื่อช่วยให้มีการเปรียบเทียบความเข้าใจระหว่างผู้เรียนแต่ละคนว่า มีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

5. วัดโดยการสังเกต (Observation) โดยการสังเกตจากการเรียนปกติ การฝึกหัดปฏิบัติในเวลาว่าง สิ่งที่ควรสังเกตคือ ความสนใจ ความสามารถ ทักษะในการเล่น การประสานงานช่วยเหลือกัน การควบคุมอารมณ์ ความมานะพยายาม ความอดทน ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ทั้งนี้การสังเกตควรมีหลักเกณฑ์ในการวัดเพื่อความแน่นอน แม่นยำ และความยุติธรรม

จากประเภทของเครื่องมือดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ในการวัดและประเมินผลทางการศึกษาเครื่องมือที่ใช้มีหลายประเภท ถ้าเป็นการวัดข้อความรู้โดยทั่วไปจะใช้แบบทดสอบได้แก่ ข้อสอบชนิดปรนัย อัตนัย ใช้สำหรับการประเมินความรู้ความสามารถเชิงทฤษฎี ถ้าเป็นการวัดทัศนคติ ความรู้สึก โดยทั่วไปจะใช้แบบสอบถามหรือแบบทดสอบบุคลิกภาพต่าง ๆ สำหรับการประเมินผลเพื่อทำนายหรือพยากรณ์ ความสนใจ ความถนัดด้านต่าง ๆ และถ้าเป็นการวัดการปฏิบัติ โดยทั่วไปจะใช้การสังเกต โดยใช้เครื่องมือวัดควบคู่ไปกับการสังเกต เช่น แบบสำรวจรายการ การจัดอันดับคุณภาพเพื่อวัดทักษะ ความแคล่วคล่องว่องไวในการปฏิบัติงาน ฉะนั้นอาจารย์ผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ประเมินจะต้องเข้าใจวิธีการสร้างแบบสำรวจรายการและการจัดอันดับคุณภาพ หรือจัดทำไว้สำหรับรายวิชาที่ตนเองสอน ยิ่งไปกว่านั้นอาจทำเป็นแบบทดสอบเพื่อใช้วัดวิธีปฏิบัติในรายวิชาของตน

เกรดและการตัดเกรดในมหาวิทยาลัย

การตัดเกรดเป็นวิธีการประเมินผลที่ต้องอาศัยการเปรียบเทียบคะแนนของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด เช่น เปรียบเทียบกับคะแนนผู้เรียนทั้งชั้น หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แล้วตัดสินออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร ที่เรียกว่า เกรดซึ่งมีหลายระดับ โดยทั่วไป พบว่าสถาบันอุดมศึกษาไทย นิยมตัดเกรดเป็น 5 ระดับคือ A, B, C, D, E หรือ F บางสถาบันตัดสินเป็น 3 ระดับ เช่น G (หมายถึงขอเดชะ) P (ผ่าน) และ

F (ไม่ผ่าน)

การประเมินผลของมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดลได้กำหนดระดับการ
ตัดสินเกรดเป็น 8 ระดับ ซึ่งมีแต้มประจำและความหมายดังนี้ (มหาวิทยาลัยมหิดล
บัณฑิตวิทยาลัย, 2534)

เกรด	แต้มประจำ	ความหมาย
A	4.00	ดีมาก
B ⁺	3.50	ค่อนข้างดีมาก
B	3.00	ดี
C ⁺	2.50	ค่อนข้างดี
C	2.00	พอใช้
D ⁺	1.50	ค่อนข้างอ่อน
D	1.00	อ่อน
F	0	ตก

นอกจากนี้ การประเมินผลที่มีได้จำแนกเป็นระดับแต้มประจำ ได้แก่ การ
ประเมินผลเป็นสัญลักษณ์ S (พอใจ) U (ไม่พอใจ) I (รอการประเมินผล) P (การศึกษา
ยังมีได้สิ้นสุด) และ AU (การศึกษาโดยไม่รับหน่วยกิต)

ทั้งนี้ตามระเบียบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ว่าด้วยการวัดและประเมินผล
การศึกษา พ.ศ.2523 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้เกรด ดังนี้

1. รายวิชาบังคับที่เป็นรายวิชาเอกของหลักสูตร จะต้องได้สัญลักษณ์ไม่ต่ำกว่า
B และรายวิชาเลือก หรือรายวิชาบังคับอื่น ๆ จะต้องได้สัญลักษณ์ไม่ต่ำกว่า C จึงจะถือว่า
อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

2. การนับหน่วยกิตรวมเพื่อให้ครบตามหลักสูตร ให้นับเฉพาะหน่วยกิตของรายวิชา
ที่ได้สัญลักษณ์ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเท่านั้น

3. การให้ F จะกระทำได้ในกรณีดังนี้

3.1 นักศึกษาเข้าสอบ หรือมีผลงานที่ประเมินผลว่าตก

3.2 นักศึกษาขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

3.3 นักศึกษาทำผิดข้อบังคับ หรือระเบียบในการสอบ และได้รับการตัดสิน

ให้สอบตก

4. การให้ S หรือ U จะกระทำได้เฉพาะรายวิชาที่ไม่มีหน่วยกิต หรือมีหน่วยกิต แต่ภาควิชาเห็นว่าไม่ควรจำแนกผลการศึกษาที่มีแต้มประจำ ดังนี้
  - 4.1 ให้ S เมื่อการประเมินผลเป็นที่พอใจ
  - 4.2 ให้ U เมื่อการประเมินผลไม่เป็นที่พอใจ
5. การให้ I จะกระทำได้ในกรณี ดังนี้
  - 5.1 นักศึกษาไม่ได้สอบ และหรือไม่ได้ส่งผลงานเพราะป่วย โดยมีใบรับรองแพทย์ จากแพทย์ประจำหน่วยสุขภาพของมหาวิทยาลัยมหิดลรับรอง แต่นักศึกษาต้องมีเวลาเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80
  - 5.2 นักศึกษาไม่ได้สอบ และหรือไม่ได้ส่งผลงานด้วยเหตุสุดวิสัย ให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์สอนและหัวหน้าภาควิชา
  - 5.3 อาจารย์ผู้สอนและหัวหน้าภาควิชาเห็นสมควรให้รอการประเมินผล นักศึกษาจะมี I ในระหว่างศึกษาได้ไม่เกิน 2 รายวิชา ยกเว้นกรณีที่ป่วยและการเปลี่ยนสัญลักษณ์ I นักศึกษาจะต้องดำเนินการในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังนี้
    - 5.3.1 สอบใหม่หรือส่งผลงานเพิ่มเติมภายใน 1 เดือน นับแต่วันถัดจากวันประกาศผล
    - 5.2.3 ปฏิบัติงานเพิ่มเติม และได้รับการประเมินผลใหม่ ภายในภาคการศึกษาถัดไป
    - 5.2.3 ให้เรียนซ้ำได้อีก 1 ครั้ง ในโอกาสแรกที่วิชานั้นเปิดสอน ถ้าไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดนี้สัญลักษณ์ I จะเปลี่ยนเป็น F โดยอัตโนมัติ
6. การให้ P จะกระทำได้เฉพาะรายวิชาที่มีการสอนหรือปฏิบัติการต่อเนื่องกันมากกว่า 1 ภาคการศึกษา และหรือการศึกษาในรายวิชานั้นยังไม่สิ้นสุด
7. การให้ AU จะกระทำได้เฉพาะรายวิชาที่นักศึกษาขอเข้าร่วมศึกษาโดยไม่รับหน่วยกิต และต้องมีเวลาเรียนหรือปฏิบัติการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนหรือปฏิบัติการทั้งหมดในรายวิชานั้น

การให้เกรดในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

สำหรับในมหาวิทยาลัยต่างประเทศนั้น อุตมพร จามรมา (2533) ได้กล่าวถึง การให้เกรดในมหาวิทยาลัย Yale ว่าในปี 1783 ให้เกรดเป็น 4 ลักษณะ คือ Optime,

Second Optime Inferiores และ Pejora และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมาตร 4 ช่วง (1-4) โดยที่ 2 หมายถึง ค่าตรงกลาง ๆ ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ในปี 1838 ได้ใช้การบรรยายลักษณะโดยใส่คำคุณศัพท์เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย Yale ในระยะแรกที่มหาวิทยาลัย วิลเลียมส์และแมรี ใช้การบรรยายด้วยข้อความที่แสดงระดับของความสามารถ 4 ระดับคือ

1 หมายถึง เป็นที่ 1 เป็นคนมีระเบียบ ตั้งใจเรียน มีพัฒนาการที่เร็วมาก

2 หมายถึง เป็นคนมีระเบียบ มีพัฒนาการที่จัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

3 หมายถึง เป็นคนมีพัฒนาการเล็กน้อย

4 หมายถึง เป็นคนที่ไม่ค่อยเรียนรู้หรือมีความรู้ น้อย เนื่องจากความไม่ขยัน

ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ระยะแรกใช้มาตร 20 ช่วง ต่อมาได้ใช้คะแนนเต็ม 100 เป็นหลัก ในการจัดกลุ่มนิสิตเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มได้คะแนน 100, 75-99, 51-74, 26-50 และ ต่ำกว่า 26 ซึ่งน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการให้เกรดตามกลุ่มคะแนน โดยอาศัยตัวอักษร A, B, C, D, F นอกจากนี้ยังมีการให้เกรดที่อิงโค้งปกติ โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี ความน่าจะเป็นในการแบ่งกลุ่มนิสิตเป็น 3% แรกคือ 22% ถัดมาคือ ตีมาก 50% ต่อมา คือ ปานกลาง 22% ต่อมาคือ อ่อน และ 3% สุดท้ายคือ ตก

จะเห็นได้ว่า เกรดมีหลายลักษณะคือ เป็นสัญลักษณ์ตัวอักษรหรือตัวเลขเป็นแบบ บรรยายลักษณะด้วยคำคุณศัพท์ การให้เกรดมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ซึ่งจะต้องชัดเจนว่าต้องการจัดจำแนกผู้เรียนในลักษณะใด การให้เกรดจึงเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และซับซ้อน และเป็นเรื่องของการประมาณ ถ้าหากไม่เข้าใจนิยามของคำว่าเกรด หรือการ ให้เกรดไม่เป็นสากล อาจทำให้ขาดมาตรฐานในการให้เกรด และความหมายของเกรดที่ให้ จะเปลี่ยนแปลงหรือผิดพลาดได้ (วัณญา วิศาลาภรณ์, 2522) และในการให้เกรดอย่าง ยุติธรรม จากการวัดผลเพียงภาคปลายครั้งเดียวอาจไม่เพียงพอโดยเฉพาะผู้ที่สอบได้คะแนน ใกล้เคียงกัน แต่ต้องถูกตัดสินให้เกรดต่างกัน การพิจารณาว่าผู้เรียนควรได้เกรดใด จึงเป็น เรื่องยาก แต่ก็มีทางที่จะประมาณได้จากการวัดหลายครั้ง หรือใช้เกณฑ์หลายอย่าง แล้วนำ ผลการวัดเหล่านั้นมาเฉลี่ยกันก็จะได้คะแนนจริง หรือความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (สวัสดิ์ ปทุมราช, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิริยา บุญชัย (2529) ที่ได้กล่าว ถึงหลักการสำคัญในการให้เกรดว่าควรจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาอื่น ๆ ดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ทางการศึกษา
2. ควรสอดคล้องกับวิชาอื่น ๆ ด้วย

3. ควรสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหาร
  4. ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลาย ๆ ข้อ
  5. ควรสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประสบการณ์ที่ได้รับอย่างแท้จริงในชีวิต
- การให้เกรดนั้น บุญเรียง ขจรศิลป์ (2527) กล่าวว่า โดยทั่วไปที่นิยมใช้มี 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ

1. ยึดหลักของการประเมินอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced Evaluation) เป็นการให้เกรดโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

2. ยึดหลักการของการประเมินอิงกลุ่ม (Norm-referenced Evaluation) เป็นการให้เกรดโดยเปรียบเทียบกับนักศึกษาทั้งชั้น วิธีนี้คนได้คะแนนสูงสุดย่อมได้เกรดสูงสุด คนได้คะแนนต่ำสุดย่อมได้เกรดต่ำสุด

ในระดับมหาวิทยาลัย บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2533) กล่าวว่า วิธีการให้เกรดที่เหมาะสมที่สุดควรเป็นวิธีการของ Dewey B. Strit เนื่องจากเป็นวิธีที่มีระบบและมีเหตุผลที่สุดสำหรับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ผ่านการคัดเลือกมาแล้วหลายครั้ง หนัน สະເພີຍຣຊັຍ (2513) กล่าวถึง หลักการให้เกรดของ Dewey ว่า

1. เป็นการสมมติว่า A B⁺ B C⁺ C D⁺ D และ F เป็น Scale-score ที่มีช่วงห่างเท่ากัน
2. ไม่ปรับคะแนนให้เป็นการแจกแจงโค้งปกติ คงใช้ตามธรรมชาติของคะแนนดิบ
3. เป็นการให้คะแนนแบบตัดสินอิงเกณฑ์และอิงกลุ่มร่วมกัน
4. เหมาะสำหรับการให้คะแนนความสามารถของกลุ่ม โดยเฉพาะในกรณีที่อาจารย์คนเดียวต้องสอนนักศึกษาหลายห้องหรือหลายกลุ่ม เพราะระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล หรือพื้นฐานของนักศึกษาแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน
5. เป็นวิธีคำนวณจากคะแนนมัธยฐาน (Median) เพราะคะแนนของนักศึกษา โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยส่วนมากจะไม่แจกแจงเป็นโค้งปกติ การใช้คะแนนมัธยฐานจะเป็นตัวแทนค่าเฉลี่ยได้ดีที่สุด แล้วใช้ค่า Standard Deviation ซึ่งเป็นตัววัดการกระจายของคะแนน สำหรับแบ่งกลุ่มเป็นระดับเกรด
6. การให้เกรดวิธีนี้ไม่จำเป็นต้องมี A หรือ F เสมอไป ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ประเมิน

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการให้เกรดตามแบบ Normal Curve การให้เกรดแบบนี้ ญอธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2533) กล่าวว่า วิธีนี้ถือว่าคะแนนมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ และถ้าไม่เป็นก็จะต้องปรับให้มีการแจกแจงแบบโค้งปกติ จุดอ่อนของวิธีนี้คือ ลักษณะที่เป็นการแจกแจงโค้งปกติ จะต้องเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก ๆ และต้องมาจากการสุ่ม แต่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยไทยมาจากการสอบคัดเลือกและแต่ละวิชาที่มันักศึกษาไม่มากนัก

สำหรับการให้เกรดนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการให้เกรด อาทิ กานดา พูนลาภทวี (2526) กล่าวถึง การให้เกรดภาคปฏิบัติว่าควรจะวัดจากความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ วิธีการปฏิบัติงาน (Procedure) และผลงาน (Product) และวัดจากพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความสนใจ ฉะนั้นการให้เกรดรายวิชา นอกจากจะวัดความรู้ความสามารถในเนื้อหาแล้ว ยังต้องวัดทักษะการปฏิบัติงานและทัศนคติ ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สวัสดิ์ ปทุมราช (2531) ที่กล่าวว่า การให้เกรดรายวิชาจะต้องทำการสอบหลายครั้งและต้องใช้เกณฑ์การประเมินความรู้ความสามารถหลายอย่างตามความเหมาะสมกับรายวิชานั้น ๆ เช่น การทำภาคินพนธ์ รายงาน หรือภาคปฏิบัติอื่น ๆ โดยแต่ละครั้ง แต่ละอย่างควรตัดเกรดไว้ พร้อมทั้งกำหนดน้ำหนักสำหรับการสอบและงานแต่ละชนิดไว้ แล้วนำผลการสอบและงานอื่นมาเฉลี่ยตามน้ำหนัก เพื่อตัดสินเกรดครั้งสุดท้าย

Eble (1965) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการให้เกรดว่า ถ้าระบบการให้เกรดของผู้สอนไม่มีการวางนโยบายให้สอดคล้องกัน การให้เกรดนั้นจะไม่มี ความหมายและจะใช้ประโยชน์ในด้านใดมิได้ การให้เกรดมักจะประสบปัญหามากในทุกระดับการศึกษา แต่ไม่มีผู้ใดแก้ปัญหาได้เด็ดขาด ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ข้อบกพร่องในเรื่องหน่วยที่ใช้วัด
2. การขาดความมั่นคงในเครื่องมือที่ใช้วัด
3. ความยุ่งยากซับซ้อนของมาตรการที่ใช้วัดหรือคะแนน

Dourast (1962) กล่าวถึง เกณฑ์เฉพาะที่ควรจะมีติดมือว่าเป็นวิธีการให้เกรดที่ดี คือ

1. การให้เกรดหรือให้คะแนน ต้องเป็นปรนัยมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2. ต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในแง่ศักยภาพในการเรียน

3. คะแนนพื้นฐานของบุคคล จะต้องแสดงให้เห็นถึงสถานะของแต่ละบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ ที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย
4. คะแนนต่าง ๆ จะต้องง่ายต่อการคิดคำนวณและการตีความหมาย
5. วิธีการให้คะแนนจะต้องสอดคล้องกับระดับที่สูงขึ้นไป
6. วิธีการให้คะแนนจะต้องสามารถวิเคราะห์ได้อย่างมีความหมาย

Wrinkle (1935 อ้างใน วารี อินทรวีชา, 2515) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการให้เกรดที่ดีว่า จะต้องพิจารณาพื้นฐานสำคัญ ๆ หลายประการคือ ความเชื่อมั่นของการให้เกรด ความเป็นปรนัย การเปรียบเทียบการให้เกรดระหว่างอาจารย์ต่ออาจารย์ ชั้นต่อชั้น และระหว่างคณะต่อคณะ การใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก และเป็นที่น่าสนใจกันได้ดี มีลักษณะเฉพาะที่เห็นเด่นชัด มีความยืดหยุ่น และเป็นที่ยังพอใจของผู้เรียนที่จะได้รับเกรดดังกล่าว

Hambleton และ Novick (1973) กล่าวถึง ปัญหาเบื้องต้นของการวัดผลแบบอิงเกณฑ์คือการกำหนดเกณฑ์ที่ผ่านหรือคะแนนจุดตัด (Cut-off Score) หรือคะแนนระดับความรู้ (Mastery level Score) เพื่อจัดผู้เรียนออกตามความสามารถที่ทำข้อสอบในแบบทดสอบอิงเกณฑ์ ให้เป็นผู้รอบรู้ (Master) หรือผู้ไม่รอบรู้ (Non-Master) และในการกำหนดเกณฑ์การสอบผ่านหรือคะแนนจุดตัดนั้นได้มีข้อเสนอไว้แตกต่างกันหลายวิธี แต่ยังเป็นข้อถกเถียงที่หาข้อยุติไม่ได้ว่าวิธีใดจะเป็นวิธีที่ดี ซึ่ง Millman (1973) ได้เสนอว่าควรพิจารณาองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ประกอบกัน ได้แก่ (1) คะแนนของผู้สอบคนอื่น ๆ โดยกำหนดคะแนนจากกลุ่มที่เคยสอบครั้งก่อนทำได้ (2) เนื้อหาของข้อสอบ โดยพิจารณาข้อสอบแต่ละข้อแล้วนำมารวมกัน เช่น ให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่า ข้อสอบแต่ละข้อควรมีผู้ทำได้เท่าไร แล้วนำสัดส่วนของทุกข้อมาพิจารณาเป็นเกณฑ์ (3) ผลการศึกษาที่ผ่านมา คือ คะแนนเกณฑ์เท่าใด จึงจะทำให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษามากที่สุด (4) ด้านจิตวิทยาและเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อผู้เรียน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสอนซ่อมเสริมถ้าสูงมาก ก็ควรลดเกณฑ์ให้ต่ำลง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสูญเสียไปทางการศึกษาด้วย (5) ความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเดา และการเลือกตัวอย่างข้อสอบ ถ้ามีปัญหารื่องนี้ ควรกำหนดเกณฑ์ให้สูงขึ้น

Hambleton (1978) เสนอแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การสอบผ่านว่า

1. ควรกำหนดเกณฑ์ร่วมกันหลาย ๆ กลุ่ม เช่น ผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เรียน

2. การใช้วิธีการของอีเบล (Ebel) หรือเนเดลสกี (Nedelsky) ควรทำการทดสอบกับเด็กหลาย ๆ กลุ่ม

3. ผู้ทำการตัดสินเกณฑ์ควรนำตารางวิเคราะห์ข้อสอบมาเสนอและอภิปรายร่วมกัน

4. พยายามจัดเวลาให้เหมาะสมในตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

5. ผู้ตัดสินเกณฑ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบ และรู้ว่าจะใช้กับเด็กกลุ่มใด

6. จุดมุ่งหมายใดที่สำคัญมากกว่าควรตั้งเกณฑ์ที่สูง

7. ควรพิจารณาตัดสินเกณฑ์หลาย ๆ กลุ่ม ควรมีการหาค่าความสอดคล้องและอภิปรายร่วมกัน

8. นำข้อมูลเกี่ยวกับการสอบครั้งก่อน ๆ ที่มีประโยชน์มาใช้พิจารณาแก้ไขในการกำหนดเกณฑ์

9. ถ้าข้อมูลที่ได้จากการสอบเหมาะสมที่จะนำมาใช้พิจารณาเปอร์เซ็นต์ของผู้รอบรู้และไม่รอบรู้ ในแต่ละวัตถุประสงค์ก็ควรนำมาศึกษา หากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมีลักษณะผิดปกติ (Out of line) เราสามารถอธิบายสาเหตุได้โดยการพิจารณาข้อสอบระดับของเกณฑ์แปรเปลี่ยนของคะแนนสอบระหว่างขั้นเรียนและปริมาณเวลาที่ใช้สอน

10. เปรียบเทียบสภาพการรอบรู้ของผู้ที่ไม่ได้เรียน และผู้ที่เรียนแล้ว ทั้งนี้กลุ่มที่เรียนแล้วควรจะมีควมรอบรู้มากกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้เรียน หากมีข้อผิดพลาดจากนี้ จะต้องพิจารณาเกณฑ์ให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น

Glass (1978) กล่าวถึงคะแนนจุดตัดหรือเกณฑ์ว่า เป็นมาตรฐานการปฏิบัติหรือความสามารถขั้นต่ำของผลการสอบผ่านและไม่ผ่าน ดังนั้นการกำหนดจุดตัดหรือเกณฑ์ จึงมีความสำคัญสำหรับการวัดผลแบบอิงเกณฑ์มาก ถ้ากำหนดคะแนนจุดตัดสูงไปหรือต่ำไปจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน ซึ่ง อังคณา สายยศ (2525) กล่าวถึงความคลาดเคลื่อนว่ามี 2 ประเภทคือ ประเภทที่ 1 β -error คือ กลุ่มที่รอบรู้แต่สอบไม่ผ่าน เกิดจากการกำหนดคะแนนจุดตัดสูงเกินไป ทำให้เด็กสอบตกมาก เสียเวลาและกำลังใจ สิ้นเปลืองเวลาในการสอบซ้ำ ประเภทที่ 2 α -error คือกลุ่มที่ไม่รอบรู้แต่สามารถสอบผ่านได้ เกิดจากการกำหนดคะแนนจุดตัดต่ำเกินไป ทำให้เด็กที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีมาตรฐานสอบผ่านได้ ซึ่งจะเกิดผลเสีย

ทำให้เด็กมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะศึกษาในจุดมุ่งหมายใหม่ หรือศึกษาในระดับสูงต่อไปไม่ได้

นอกจากนี้ Glass (1978) ได้รวบรวมวิธีการกำหนดคะแนนเกณฑ์ผ่านหรือคะแนนจุดตัดซึ่งเป็นวิธีการหลัก ๆ ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์โดยใช้ผลการปฏิบัติของคนอื่น ๆ เป็นเกณฑ์ (Performance of Others as a Criterion) การตั้งเกณฑ์แบบนี้ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) ของคะแนนจากแบบทดสอบ วิธีนี้นักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบอิงเกณฑ์หลายคนเห็นว่าเป็นการอิงกลุ่ม
2. ใช้วิธีนับถอยหลัง 100 เปอร์เซ็นต์ (Counting backward from 100%) เนื่องจากในการสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ทุกคนควรทำแบบทดสอบได้ถูกต้องหมด 100% แต่ทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เพราะมีข้อบกพร่องและปัญหาอื่น ๆ จึงต้องใช้วิธีลดจุดตัดลงมาจาก 100% อาจจะลดลง 5 หรือ 20% หรือมากกว่า วิธีนี้เป็นเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นตามอำเภอใจของผู้สอน
3. ใช้วิธีการเพิ่มคะแนนเกณฑ์อื่น ๆ (Bootstrapping on Other Criterion Score) วิธีนี้เป็นการกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยเกณฑ์จากภายนอกมาเพิ่มขึ้น เช่น ใช้เกณฑ์ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นผู้มีความสามารถ ผู้ที่ยังไม่ได้รับเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถ หรือใช้วิธีการพิจารณาการกระจายของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบของผู้เรียน แล้วกำหนดคะแนนเกณฑ์เพื่อแยกผู้มีความสามารถออกจากผู้ไม่มีความสามารถ วิธีนี้มีปัญหาคือ ถ้าแบบทดสอบที่เราต้องการกำหนดจุดตัดมีค่าสัมพันธ์กับเกณฑ์ภายนอกต่ำ จะไม่สามารถกำหนดจุดตัดให้สอดคล้องกับเกณฑ์ภายนอกได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ผู้ผ่านเกณฑ์ภายนอกบางคนอาจได้คะแนนสูงกว่าจุดตัด และถ้ากำหนดจุดตัดให้สอดคล้องกับเกณฑ์ภายนอก ก็จะมีปัญหาว่าเกณฑ์ภายนอกที่ระบุขึ้นมานั้นเลือกมาได้อย่างไร วิธีการนี้ Berk (1976) ได้นำมาประยุกต์ใช้โดยกำหนดเกณฑ์ภายนอกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนให้เป็นพวกรอบรู้ และกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนเป็นพวกไม่รอบรู้ หรืออาจใช้นักเรียนกลุ่มเดียวกัน โดยให้เป็นกลุ่มก่อนเรียนและกลุ่มหลังเรียนก็ได้ หลังจากทีนักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบแล้ว นิยามการกระจายของคะแนนทั้งสองกลุ่มจะคาบเกี่ยวกัน จุดที่ฟังก์ชันทั้งสองตัดกันนั้นคือ คะแนนพยากรณ์ที่จะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 พวกคือ (1) พวกรอบรู้จริง (True Masters) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการสอนและได้คะแนนเท่ากับหรือมากกว่าเกณฑ์ (2) พวกรอบรู้ไม่จริง (False

Masters) หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้รับการสอนแต่ได้คะแนนมากกว่าเกณฑ์ ซึ่งจัดเป็นความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 2 (3) พวกไม่รอบรู้จริง (True Nonmasters) หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้รับการสอน และได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ (4) พวกไม่รอบรู้ไม่จริง (False Nonmasters) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการสอนแต่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ จะเป็นความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 คะแนนพยากรณ์จะนำมาหาค่าคะแนนเกณฑ์ ซึ่งทำได้โดยเลื่อนคะแนนพยากรณ์ไปเรื่อย ๆ จนได้จุดตัดที่ให้ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจถูกต้องสูงสุด หรือให้ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจผิดพลาด น จุดคะแนนนั้น จะเป็นคะแนนจุดตัดหรือเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด

4. นิยามตัดสินจากความสามารถต่ำสุด (Judging Minimal Competence) วิธีนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาจากแบบทดสอบหรือข้อคำถาม แล้วเสนอค่าความสามารถขั้นต่ำสุดที่ผู้สอบควรทำได้ จะทำให้ได้จุดตัดที่เหมาะสม

สงบ ลักษณะ (2522) กล่าวถึงประโยชน์ของการกำหนดเกณฑ์ว่า

1. เป็นการควบคุมมาตรฐานของการเรียนการสอน ช่วยให้สามารถแยกการเรียนของผู้เรียนได้เป็น 2 ประเภทคือ ผู้เรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์และผู้รู้ได้ไม่ครบหรือผู้สอบผ่านกับผู้สอบไม่ผ่าน

2. ช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้เรียนคนใดมีความสามารถขั้นต้น (Prerequisite) ครบถ้วน สามารถเรียนต่อได้ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ (Learning hierarchy)

3. ใช้แยกผู้เรียนออกเป็นประเภทย่อย ๆ ตามระดับปริมาณและคุณภาพของการเรียน เช่น ใช้เพื่อให้ระดับคะแนน A, B, C

นอกจากนี้ การกำหนดคะแนนเกณฑ์ หรือคะแนนจุดตัดไว้ล่วงหน้าตายตัว เช่น ต้องสอบได้ 80% จึงจะถือว่าผ่าน เป็นผู้รอบรู้นั้นไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดพื้นฐานที่มาของตัวเลขว่าเพราะเหตุใด การใช้จุดตัดจุดเดียวสำหรับข้อสอบทั้งฉบับก็ไม่มีเหตุผล เนื่องจากข้อสอบฉบับหนึ่งวัดมากกว่าหนึ่งจุดมุ่งหมาย เราจะทราบได้อย่างไรว่า ผู้เรียนผ่านจุดมุ่งหมายใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และการใช้จุดตัดเดียวกันทุกวิชานั้นไม่มีเหตุผลเพียงพอ เนื่องจากการสัมฤทธิ์ผลมีลักษณะเป็นบางระดับ บางวิชาหรือบางจุดมุ่งหมาย ผู้เรียนจำเป็นต้องมีสัมฤทธิ์ผลในระดับค่อนข้างสูงจึงจะเพียงพอต่อการศึกษา บางวิชาหรือบางจุดมุ่งหมายอาจสำคัญน้อย ไม่จำเป็นต้องมีระดับของการสัมฤทธิ์ผลสูง

ประภา แก่นเพิ่ม (2524 อ้างใน สุธิวัตร ณ พิศักดีโสภณ, 2529) กล่าวว่า การกำหนดคะแนนเกณฑ์เพื่อแยกผู้เรียนเป็นผู้รอบรู้และไม่รอบรู้นั้น ถ้าให้ผู้สอนแต่ละคน กำหนดขึ้นเอง อาจเกิดปัญหาว่าผู้สอนแต่ละคนมีมาตรฐานหรือเกณฑ์ของตนเอง อาจทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงได้

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า วิธีการให้เกรดกระทำได้หลายลักษณะ และการตัดสินใจให้ เกรดสุดท้ายควรจะมาจากการวัดและการประเมินหลาย ๆ ด้าน ทั้งข้อความรู้ในภาคทฤษฎี ทักษะการปฏิบัติงาน รวมทั้งทัศนคติ ความรู้สึก ความรับผิดชอบต่าง ๆ ด้วยวิธีการวัดหลาย ครั้งหลายรูปแบบ นอกจากนี้การกำหนดเกณฑ์ผ่านหรือคะแนนจุดตัดนั้น ควรจะพิจารณาจาก องค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เช่น คะแนนสอบในกลุ่มที่เคยสอบครั้งก่อนทำได้ เนื้อหาของ ข้อสอบ ผลการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด ด้านจิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ และความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นจากการเดาหรือการเลือกตัวอย่างข้อสอบ การให้เกรด จึงจะเป็นไปด้วยความยุติธรรมที่สุดสำหรับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรารณ เอี้ยวสกุล และคณะ (2529) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการศึกษา แบบหน่วยกิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบด้านการประเมินผลที่มีผลต่อการศึกษาระบบหน่วยกิตคือ นักศึกษาสอบตกแล้วแก้ตัว ไม่ได้ เนื่องจากไม่มีเวลาให้เรียนซ้ำ

สุริมาศ ธนพศินิติ และ ทิพยา กิจวิจารณ์ (2530) ได้ศึกษาปัญหาและความ ต้องการของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็น เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลว่า ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักศึกษาเครียดและ แดกความสามัคคี และเสนอแนะว่า อาจารย์ควรประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ใช้คุณธรรมในการ ประเมินผล ข้อสอบควรมีคุณภาพดี และมีความยากง่ายพอเหมาะ ไม่ควรสอบบ่อยครั้งเกินไป ควรชี้แจงระบบการวัดผลของแต่ละวิชาให้ชัดเจน ตัวข้อสอบควรเน้นการแก้ปัญหา และถาม ประเด็นที่สำคัญ ๆ ควรออกข้อสอบให้ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอน ครอบคลุมเนื้อหาวิชา และ ควรลดเกณฑ์การวัดผลลงบ้าง

วิทยา ศรีนิมพ์มาตย์ (2532) ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สอบตกซ้ำชั้น ในองค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนด้านการวัดและ ประเมินผลพบว่า ควรให้เรียนซ้ำวิชาที่สอบตก และควรชี้แจงระบบการวัดและประเมินผล

แต่ละวิชาให้ชัดเจน

เปรมใจ สุขสมานวงศ์ (2522) ได้ศึกษารูปแบบในการให้ระดับคะแนนแก่นักศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูนิยมให้คะแนนในระดับคะแนนตามรูปแบบต่าง ๆ แตกต่างกันไป คือ รูปแบบอิงกลุ่ม รูปแบบอิงเกณฑ์ รูปแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม และรูปแบบอิงความงอกงาม รูปแบบที่นิยมมากที่สุดคือ รูปแบบอิงกลุ่ม และพบว่ารูปแบบแบบอิงกลุ่มที่นิยมปฏิบัติมี 3 วิธีคือ การทำคะแนนที่ การใช้โค้งปกติ และการใช้วิธีการของสตีวีก รูปแบบอิงเกณฑ์ที่นิยมปฏิบัติ คือ อิงคะแนนเปอร์เซ็นต์ รูปแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม วิธีที่นิยมปฏิบัติคือ การทำคะแนนที่ประกอบกับการพิจารณาคะแนนเปอร์เซ็นต์ การใช้โค้งปกติประกอบกับคะแนนเปอร์เซ็นต์ และรูปแบบอิงความงอกงาม วิธีที่นิยมปฏิบัติมี 2 วิธี คือ อิงเกณฑ์คะแนนเปอร์เซ็นต์ และอิงกลุ่มโดยใช้โค้งปกติ

สุวิมล ว่องวานิช (2533) ได้ศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า (1) เครื่องมือที่ผู้สอนใช้ในการวัดความรู้ ทางทฤษฎี คือ ข้อสอบ ประเภทอัตนัยหรืออัตนัยคละกับปรนัยเป็นส่วนใหญ่ (2) จุดเน้นในการวัดผลภาคปฏิบัติ คือการวัดกระบวนการปฏิบัติมากกว่าการวัดผลการปฏิบัติ และพบว่าจุดเน้นของการวัดมีความแตกต่างกันระหว่างสาขาวิชา กล่าวคือ สาขาวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เน้นกระบวนการปฏิบัติมากกว่าผลงาน ส่วนสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เน้นวัดผลงานมากกว่า ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรายงานการปฏิบัติ และการสอบด้วยข้อสอบ การสอบโดยจัดสถานการณ์ให้นิสิตปฏิบัติ หรือการวัดด้วยการสังเกตพฤติกรรมมีน้อย (3) วิธีการวัดและประเมินผลที่อาจารย์ปฏิบัติแต่ละสาขาวิชามีความคล้ายคลึงกัน ในเรื่องของกระบวนการสร้างข้อสอบ การสอบ การตรวจ และการตัดเกรด (4) การตัดเกรดมีลักษณะเป็นแบบอิงตนเองไม่เป็นระบบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่มอย่างแท้จริง เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนนิยามเกณฑ์การตัดสินเป็นส่วนใหญ่และพบว่ากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่หัวหน้าภาควิชามีบทบาทในการตัดสินผลการเรียน โดยเฉพาะขั้นตอนการตัดเกรด กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หัวหน้าภาควิชามีบทบาทน้อยหรือไม่มี (5) ระดับการศึกษาที่ต่างกันคือระดับปริญญาตรี โท เอก ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันที่วิธีการสอน และในกรณีที่นิสิตบัณฑิตศึกษา เรียนภายในกลุ่มระดับการศึกษาเดียวกัน ผู้สอนกำหนดเกณฑ์การตัดสินในการตรวจให้คะแนนโดยตั้งระดับความคาดหวังที่นิสิตบัณฑิตศึกษาสามารถทำได้และหากมีการเรียนด้วยกันกับปริญญาตรี ผู้สอนมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันเป็น 2 กลุ่ม โดย

ร้อยละ 52 ตัดสินตามมาตรฐานของวิชาโดยผู้สอนไม่ได้ตั้งเกณฑ์สูงกว่านิสิตปริญญาตรี ร้อยละ 48 ตั้งเกณฑ์ สำหรับบัณฑิตศึกษาสูงกว่า

สาธิต ลิ้มขจรเดช (2524) ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชากิจกรรมพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า เห็นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การสอบข้อเขียนวัดความรู้เกี่ยวกับการนำไปใช้ การสอบภาคปฏิบัติ ใช้วิธีการสังเกตท่าทาง ความถูกต้อง การวัดทักษะก็นำประเภทรายบุคคลภาคปฏิบัติ ทดสอบทักษะและให้แข่งขัน การวัดผลประเภทชุดภาคปฏิบัติ สังเกตทักษะเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นชุด เกณฑ์การประเมินผลใช้ตามเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดโดยมีการแจ้งแผนการสอนและระยะเวลาการทดสอบ เมื่อเริ่มต้นภาคเรียน

สมพงษ์ เรืองศรี (2530) ศึกษาการวัดและประเมินผลวิชาสุขศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สอนใช้แบบทดสอบปรนัยในการวัดความรู้ ใช้การสังเกตในการวัดทัศนคติ และด้านการปฏิบัติใช้การสังเกต และการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม

กาญจนา คงเจริญ (2520) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2520 พบว่า ในด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารร้อยละ 92 และอาจารย์ร้อยละ 82 เห็นว่า ในการสอบควรมีการสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และควรมีการทดสอบกลางภาคและปลายภาค แล้วนำคะแนนมารวมกัน ผู้บริหารร้อยละ 100 เห็นว่าเกณฑ์การให้คะแนนต่าง ๆ ควรดูจากสมรรถภาพทางกาย ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาทักษะ และการมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับอาจารย์ร้อยละ 92 เห็นว่าคะแนนควรมาจากความรู้และความเข้าใจมากที่สุด

นอกจากนี้ได้มีนักการศึกษาชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษาวิจัยในช่วงปี ค.ศ. 1953-1980 เกี่ยวกับการให้คะแนนหรือการให้เกรดดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในการให้คะแนนหรือให้เกรด จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สอนที่มีมาตรฐานในการให้เกรดใกล้เคียงกัน จะมีความเชื่อมั่นในการให้เกรดสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการให้เกรดของอาจารย์สอดคล้องสัมพันธ์กัน หรือเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างเชื่อถือได้มาก (Bending, 1953) สำหรับครูผู้สอนที่ไม่มีมาตรฐานในการตัดสินให้คะแนน พบว่าการให้คะแนนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่น เนื่องจากผู้สอนมักจะให้คะแนนตามความคิดเห็นหรือมาตรการของตนเอง (Ebel, 1965) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Travers และ Gronlund (1950) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการให้คะแนนหรือการตัดสินผลการเรียนของนิสิต พร้อมทั้งสังเกตคะแนนเฉลี่ยและมาตรฐานของการให้คะแนนของอาจารย์ พบว่า ส่วนใหญ่จะแตกต่างกันมาก ทั้งนี้ได้มีการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของการให้คะแนน พบว่า ขึ้นอยู่กับความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบ (Orde11, 1956)

2. การกำหนดเกณฑ์ ได้มีการศึกษาวิธีการกำหนดเกณฑ์พบว่า ในด้านความรู้ความคิด (Cognitive) เกณฑ์ที่ให้ผลสูงสุดคือ 95% ส่วนในด้านความรู้สึก (Affective) เกณฑ์ที่ให้ผลสูงสุดคือ 85% (Block, 1978 อ้างใน สุกฉิวรรณ นีรคัคคีโสภณ, 2529) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดในการหาคะแนนเกณฑ์หรือคะแนนจุดตัดที่เหมาะสม จากวิธีการหาคะแนนจุดตัดสี่แบบคือแบบไมโนเมียล (Binomial Model) แบบเบย์ (Bayesian Model) แบบใช้วิธีหาความน่าจะเป็น (Probabilistic Model) และการหาลัดส่วนของความแตกต่างในการจัดประเภท โดยใช้เกณฑ์ 80% ที่นิยมกันทั่วไป พบว่า ส่วนมากการหาคะแนนเกณฑ์แบบ Nondata Dependent Model ให้คะแนนสูงกว่าแบบ Data Dependent Model และในแบบทดสอบที่มีจำนวนข้อน้อยที่สุด (5 ข้อ) พบว่า การหาเกณฑ์ทุกวิธีให้ค่าตรงกันและพบว่า การหาคะแนนเกณฑ์ทุกแบบให้ค่าคะแนนเกณฑ์กลาง ๆ มากกว่าที่จะอยู่ต่อค่อนข้างต่ำหรือค่อนข้างสูง (Malech, 1979)

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผล โดยการพิจารณาขอบข่ายของการวัด จากการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนชั้นปีสุดท้าย ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่ชอบวิธีการวัดผลจากงานที่ทำตลอดปี รองลงมาชอบวิธีการวัดผลจากการสอบไล่และผลงาน ส่วนน้อยมากชอบให้ตัดสินผลจากการสอบไล่อย่างเดียว (Starr, 1970)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับเกรตเพอ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยดังนี้

Summerville และ Richard (1990) ได้ศึกษาภาวะเกรตเพอในวิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยพบว่า ภาวะเกรตเพอยังคงเกิดขึ้นอยู่ และยังไม่สามารถหาระเบียบกฎเกณฑ์ มาควบคุมได้

Weller (1986) ได้ศึกษาทัศนคติต่อภาวะเกรตเพอ โดยการสุ่มสำรวจความคิดเห็นในวิทยาลัยศิลปะ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ และวิทยาลัยทางการศึกษาของอเมริกา จากการเปรียบเทียบทัศนคติของคณาบดีในวิทยาลัยทางศิลปะและวิทยาลัยทางการศึกษาเกี่ยวกับ ขอบเขตและสาเหตุของการเกิดภาวะเกรตเพอ ในวิทยาลัยเขตที่รับผิดชอบ พบว่า ส่วนใหญ่ จะมีความสนใจและห่วงใยต่อภาวะเกรตเพอที่เกิดขึ้น แต่บางส่วนมีความเห็นว่าควรจะทำการตกลงกันถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเกรตเพอ

Millman และ Jason (1983) ได้ทำการศึกษาว่าเกรตเพอมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของเกรตเพอหรือไม่ จากการพิจารณาอิทธิพลของเกรตเพอในการสอบทั้ง 2 ครั้ง โดยการสุ่มเกรตเพอในระดับที่ต่ำกว่าและมีความเชื่อมั่นของเกรตเพอเฉลี่ย พบว่า เกรตเพอมีผลต่อค่าความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเกรตเพอเกือบทั้งหมดมีเพียง 2 ระดับ คือ A และ B ผลกระทบอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่พบในอัตราส่วนสากลที่ต่าง ๆ กัน

Rogers และ Bruce (1983) ได้ใช้วิธีการของอนุกรมเวลาในการศึกษาเกรตเพอของระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าบัณฑิตศึกษา พบว่า ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้เกรตเพอในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีผลต่อภาวะเกรตเพอ อันเป็นปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ชัดว่าเป็นจุดอ่อนซึ่งมีความหมายต่อเกรตเพอ แต่ด้านอื่นจะเป็นผลกระทบในทางบวกสำหรับนักศึกษาซึ่งจะช่วยโน้มน้าวการเลือกเรียนรายวิชาที่มีผลตามระดับความสามารถของนักศึกษา นักวิจัยยังคงศึกษาแนวโน้มอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถหารูปแบบที่จะมานำเสนอเพื่ออธิบายความแปรผัน ในทางตรงกันข้ามกับช่วงเวลาที่ย้ายออกไปในขอบเขตของตัวแปรอิสระที่สามารถจะวัดได้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายรูปแบบ (Model) ของช่วงระดับข้อมูลเกรตเพอเฉลี่ย โดยการใช่วิธีการของอนุกรมเวลา จากข้อมูลเกรตเพอเฉลี่ย 53 ปีของมหาวิทยาลัยในแถบ Midwestern โดยวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรภายนอก (ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามความสามารถของนักศึกษา ระดับการลงทะเบียน เฟส และสถานภาพทางเศรษฐกิจ) และความล่าช้าหลังภายในตัวแปร พบว่ามีเพียงระดับการลงทะเบียนที่สามารถอธิบายส่วนของเกรตเพอที่แปรเปลี่ยนได้อย่างมีนัยสำคัญ นั่นเป็นการลงความเห็นว่าเป็นช่วงเวลาอันสั้น การศึกษา

ข้อรอยอาจจะถูกจำกัดค่า ยกเว้นตัวแปรอิสระที่สามารถจะแปรเปลี่ยนได้ตามช่วงระยะเวลา

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า นอกจากองค์ประกอบด้านอื่น ๆ อาทิ การสอน หลักสูตร การเรียน สุขภาพ แล้วการวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนการสอน โดยตรง และเป็นเครื่องมือที่ผู้สอนยอมรับว่าสามารถยึดถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลการ ศึกษาเพื่อบ่งชี้ถึงศักยภาพของผู้เรียน หรือเพื่อจำแนกผู้เรียนว่าเป็นผู้รอบรู้และไม่รอบรู้ ทั้งนี้ วิธีการประเมินผลมีหลายรูปแบบ ผู้สอนจะต้องเลือกรูปแบบวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม และยุติธรรมที่สุด มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของลักษณะวิชาที่สอนและกลุ่มผู้เรียน และการประเมินผลที่ดีย่อมจะต้องมาจากวิธีการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องอาศัยวิธีการ วัดผลหลาย ๆ รูปแบบจึงจะสามารถวัดหรือจำแนกศักยภาพทางด้านความรู้ความสามารถของ ผู้เรียนได้ครบถ้วนในทุกด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นระดับการศึกษาขั้นสูง เกณฑ์ที่ผู้สอน ประเมินผลจะต้องมีระเบียบการวัดและประเมินผล ซึ่งกำหนดแนวทางการปฏิบัติและข้อ กำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ขั้นต่ำของระดับเกรดตามลักษณะวิชา เช่น วิชาบังคับหรือวิชา เลิกเพื่อถ่วงดุลองผลการศึกษานักเรียนอีกครั้งหนึ่งว่า ถึงมาตรฐานในขั้นที่จะยอมรับให้ ผ่านหรือเป็นผู้รอบรู้ได้หรือไม่เพียงใด รายวิชาใดที่มีผลการศึกษาไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่กำหนดไว้ ในระเบียบการวัดและประเมินผลของสถาบันการศึกษา ผู้เรียนจะต้องเรียนซ้ำ รายวิชาใหม่ จนกว่าจะรอบรู้หรือมีผลการศึกษาได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควร อย่างยิ่งที่จะศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ทราบระดับ เกรดที่ผู้สอนในระดับนี้ประเมินผล ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลรายวิชาที่มีลักษณะ บรรยาย ปฏิบัติการ สัมมนา และฝึกภาคสนามของอาจารย์ที่ปฏิบัติในระดับบัณฑิตศึกษา